

Відділ освіти Сквирської районної державної адміністрації
Районний методичний кабінет

ЗАСІДАННЯ РАЙОННОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ
для вихователів різновікових груп

**«Використання музейної педагогіки у навчально-виховному
процесі з дітьми дошкільного віку»**

17.10.2017 р.

Сквирський РМК

План проведення

09.00.-09.05. – Реєстрація учасників РМО	<i>Чернега Наталія Сергіївна,</i> методист РМК
09.05.-09.10. – Мета та завдання РМО	<i>Богущька Олена Анатоліївна,</i> керівник РМО, вихователь Чубинецького НВК
09.10.-09.30. – Музейне освітнє середовище як джерело духовного розвитку дошкільників.	<i>Чернега Наталія Сергіївна,</i> методист РМК
09.30.-10.00. – Музей у дошкільному навчальному закладі (з досвіду роботи Сквирського) ДНЗ №3 «Берізка»).	<i>Войцехівська Ніна Петрівна,</i> завідувач Сквирського ДНЗ №3 «Берізка»
10.00.-10.30. – Тематика міні-музеїв в навчальних закладах. Екскурсійна робота в міні- музеї.	<i>Чернега Наталія Сергіївна,</i> методист РМК
12.00.- 12.15. – Презентація міні-музеїв Переяслав-Хмельницького ДНЗ №10 «Любавонька», Сквирського ДНЗ №3	<i>Чернега Наталія Сергіївна,</i> методист РМК; <i>Войцехівська Ніна Петрівна,</i> завідувач Сквирським «Берізка».
10.30. – 10.40. – Підведення підсумків РМО. Прийняття методичних рекомендацій.	<i>Богущька Олена Анатоліївна,</i> керівник РМО, вихователь Чубинецького НВК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Використання музейної педагогіки у навчально-виховному процесі з дітьми дошкільного віку

Реалізація Базового компоненту дошкільної освіти, оптимізація підходів до освітньо-розвивальної роботи з дошкільнятами, зокрема, впровадження компетентнісного підходу до розвитку дитячої особистості, формування базису особистісної культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності та різноманітності викликає до нового життя технологію музейної педагогіки, адаптацію її до умов дошкільного закладу.

Музейна педагогіка – порівняно молода галузь педагогічної науки, предметом дослідження якої є культурно-освітня діяльність в умовах музею. Вона вивчає музейну аудиторію, створює та апробує нові методики і програми з різними категоріями відвідувачів. Як і будь-яка інтегративна галузь, музейна педагогіка використовується з освітньою метою. У терміні музейна педагогіка закладено розуміння того, що музей здатний у числі інших сучасних чинників цілеспрямовано забезпечувати процеси виховання і навчання.

Освітня роль музейної педагогіки не обмежується лише переказом готових знань та доступом до експонатів з різних галузей науки, мистецтва або техніки. Її ідеї реалізують гуманістичну модель навчання, коли значну увагу приділяють розвитку уяви, інтелекту, зацікавлень та навичок спілкування. Це підвищує ефективність розвитку і навчання, дає змогу налагоджувати взаємодію педагога з дітьми у музейному середовищі.

Музейна педагогіка – галузь діяльності, що забезпечує передавання культурного досвіду на основі міждисциплінарного й поліхудожнього підходу через педагогічний процес в умовах музейного середовища. Музейна педагогіка розглядає музей, як місце, де виховуються почуття. Музей не «ілюструє» історію, не навчає історії. Він формує в людини особистісне емоційне ставлення до тих чи інших історичних фактів. Основний сенс існування музею – служіння людям, він надає відвідувачам можливість символічного доступу в простір культури.

Включення музею в освітній процес сприяє формуванню психологічної та моральної підготовленості людини не тільки до життя в стрімко змінюваному світі, а й бути суб'єктом соціокультурних перетворень, що відбуваються в ньому. Таким чином, музей сприяє формуванню творчої особистості, яка, засвоївши текст гуманітарної культури та мистецтва, включає його в контекст власного життя.

На жаль, дошкільники не є категорією постійних відвідувачів музеїв. Це обумовлено багатьма чинниками, серед яких і віддаленість музеїв від самих дошкільних закладів, що унеможливорює організацію екскурсій педагогами, і небажання батьків витрачати особистий час на відвідування з

дитиною музеїв. Певним чином ситуацію виправляють пересувні музейні експозиції, які можна запросити до стін дошкільного закладу. Але, на жаль, не кожен музей у сучасних умовах має змогу влаштувати такі «виїзні» екскурсії для дошкільнят. Єдиним виходом вбачається створення музейного середовища у самому дошкільному закладі. Звичайно, таким чином неможливо створити експозиції, що відповідають вимогам музейної справи. Але кожному закладу цілком доступно створити «музейні осередки», «міні-музеї» чи «дитячі музеї», які охоплюють один невеличкий, але цікавий та близький малюкам напрямок розвитку культури та історії людської цивілізації.

Організація міні-музеїв

Принципи створення дитячого музею сформулював ще у 20 роки ХХ століття російський педагог А.У.Зеленко. Він вважав, що дитячий музей повинен «підійти до дітей», щоб вони забажали побачити, почути, спробувати, зробити власні відкриття і щось виготовити власноруч. Саме у дошкільному віці суттєвою особистістю дитячого сприймання є те, що діти краще засвоюють матеріал «на дотик». Необхідним етапом розвитку дитячого інтелекту виступає маніпулювання з предметами, дотикові відчуття доповнюють та збагачують зорову інформацію: «знати предмет – значить діяти з ним».

Створення міні-музеїв у дитсадку – важлива складова реалізації принципів музейної педагогіки, що забезпечує умови для безпосереднього залучення їх до світу культури. Міні-музеї – це осередки, що оформлені відповідно до певної теми і можуть містити, окрім музейних експонатів, дитячі роботи, створені малюками до і після відвідування класичних музеїв.

Важлива особливість міні-музеїв, як елементів розвивального середовища – участь у їх створенні дітей і батьків. Дошкільнята відчують свою причетність до міні-музею: вони беруть участь в обговоренні його тематики, приносять з дому експонати. Діти старших груп проводять екскурсії для молодших, поповнюють їх своїми малюнками. Міні-музеї можна відвідувати кожен день, самому змінювати, переставляти експонати, брати їх в руки і розглядати. У звичайному музеї дитина - лише пасивний споглядач, а тут вона - співавтор, творець експозиції. Причому, не тільки вона сама, але і її тато, мама, бабуся і дідусь. Кожен міні-музей – результат спілкування, спільної роботи вихователя, дітей та їх сімей.

При використанні музейної педагогіки у системі роботи з дошкільниками варто дотримуватись наступних **принципів**:

- Наочність
- Доступність
- Динамічність
- Змістовність (матеріали повинні мати освітньо-розвивальне та виховне значення для дітей, збуджувати цікавість)
- Послідовність ознайомлення дітей з музейними колекціями (відповідно вікової групи)

- Гуманізм (виховувати бережливе ставлення до предметного світу)
- Активність дітей (практична діяльність як відображення отриманих вражень та знань в продуктах дитячої творчості, продуктивній діяльності)
- Рухомість структури занять у музеї (чіткий сценарій з можливістю імпровізації)
- Готуючи музейні експозиції для дітей дошкільного віку, слід враховувати наступне:
- для розташування міні-музею можна використовувати різні частини приміщень дошкільного закладу за умови естетичного вбудовування експозиції в інтер'єр;
- зміст, форми та призначення міні-музею повинні відображати специфіку віку дітей групи;
- музей має експонати, представлені в одній чи кількох експозиціях;
- найкраще сприймається експозиція з семи-дев'яти предметів;
- в якості експонатів можуть виступати не лише реальні предмети, а й фотографії, макети, моделі, іграшки, творчі роботи дітей;
- експонати міні-музеїв повинні постійно поповнюватися та використовуватися у роботі з дітьми;
- дотримуватись логіки: сприймання – розуміння – осмислення – закріплення – застосування;
- слід приділити увагу підготовці юних екскурсоводів з вихованців старших груп.

Схема опису експонатів

1. Зображення експоната.
2. Назва. (Вказуються наукові, побутові, народні назви)
3. Де зібрано. (Вказується місце збору, його особливості, середовище)
4. Ким зібраний. (Можна виділити сімейні експонати, вказавши не тільки прізвище родини, а й імена дорослих і дітей)
5. Коротка інформація про експонат. (Де зустрічається, чому має таку назву, особливості)
6. Напрями використання у роботі з дошкільниками, на що звернути особливу увагу дітей.
7. Додаткова література:
(Перераховується література, в якій можна отримати додаткові відомості; література для дітей; енциклопедії, довідники, в яких є ілюстрації з його зображенням, зображенням місць його існування, пов'язаних з ним об'єктів).

Створення міні-музеїв у групах дошкільного закладу відбувається, зазвичай, у кілька етапів:

1. Підготовчий етап

На початку роботи визначається тема і назва міні-музею, розробляється його модель, обирається місце для розміщення.

2. Практичний етап

Створення дорослими та дітьми, відповідно до моделей, міні-музеїв у групах.

3. Етап впровадження

Урочисте відкриття музею.

Досвід показує, що найбільш вдалим і цікавим для дітей є інтегровані заняття в міні-музеї, які включають у себе і розповідь педагога, і демонстрацію музейного предмета (або слайдів, репродукцій, фотографій), і використання музичного супроводу, і елементи драматизації та ігри, і продуктивні види діяльності (малювання, ліплення, аплікація), і мовленнєву творчість, і дослідницьку діяльність. Дітям дають брати і розглядати експонат, або його модель, демонструють його у дії, якщо це механізм.

Ефективними формами організації роботи у міні-музеї є організація практичної роботи щодо теми експозиції. Цікавими для дітей є завдання знайти певний експонат або визначити всі елементи оздоблення на експонатах, або знайти на картині предмети, які вони перед тим бачили на експозиції. Такі завдання розвивають уважність дошкільнят, сприяють кращому запам'ятовуванню матеріалу, стимулюють мовлення. Крім того, використовуються вікторини та загадки, шаради та ребуси, дидактичні ігри, творчі завдання.

Виключно важливе місце в роботі міні-музеїв займають екскурсії. І це цілком закономірно, бо музейна експозиція та екскурсійний метод взаємопов'язані. Велику увагу вихователі приділяють підготовці юних екскурсоводів зі старших дошкільних груп. Вони залучаються до проведення екскурсій по музею для батьків і дітей молодшого дошкільного віку. Екскурсійна робота з дітьми вирішує такі основні завдання:

- Виявлення творчих здібностей дітей.
- Розширення уявлень про зміст музейної культури.
- Розвиток початкових навичок сприйняття музейної мови.
- Створення умов для творчого спілкування та співпраці.

Методичні принципи екскурсійної роботи чітко визначаються такими важливими факторами, як розвивальна спрямованість навчання, психологічні особливості особистості й вікові особливості музейного сприйняття. Методичні форми екскурсійної роботи з дітьми дошкільного віку в умовах міні-музею досить різноманітні:

- проведення оглядових і тематичних екскурсій
- проведення пізнавальних бесід та заходів,
- організація виставок.

Тематика міні-музеїв може бути різноманітною:

«Чудо-дерево» - знайомство з будовою і різноманітністю дерев, взаємозв'язків рослин та тварин, значенням дерев в житті людей; необхідність дбайливого ставлення до природи.

«Місто майстрів» - знайомство з проблемою відходів, варіанти використання різного «сміття», розвиток уяви, мови, творчості дітей і батьків.

«Кращий друг» - експозиції пов'язані з розповідями про різні породи собак, про їх походження, про різних матеріалах (порівняння скляних, глиняних, паперових фігурок), про значення собак у житті людини.

Міні-музей книжки - знайомство з історією виникнення книг, виховання інтересу до читання, розповідь про роль книги в житті людини, про різних письменників, про те, як з'явилася і розвивалася грамота.

«Іграшки-забави» - тут можуть бути зібрані експонати, що привертають увагу саме малюків: великі, яскраві, звучні, розвиваючі іграшки (ляльки, машинки, фігурки тварин і невідомих науці істот).

«Моє рідне місто» - знайомство з історією міста, його цікавими місцями, виховання патріотичних почуттів, любові до свого міста; знайомство з особливостями свого району, його історією, пам'ятними місцями, складання розповідей про місті, районі, створення серії власних малюнків, порівняння їх з фотографіями, листівками.

«Наша Батьківщина - Україна» - знайомство з історією, культурою, природними особливостями нашої країни, виховання патріотизму, знайомство з народними промислами, з побутом росіян в різний час, з історичними та пам'ятними місцями; розвиток мовлення; формування уявлень про історичному часі, зв'язки зі своїми предками.

«Театральні ляльки» - прилучення дошкільнят до світу мистецтва, світу театру. Розвиток моторики, мовлення, надання умов для самостійної гри, так і для роботи в колективі (постановка вистав), твір сценаріїв, казок.

Міні-музей театального костюма - як і в попередньому випадку, дошкільнята долучаються до світу мистецтва і театру, дізнаються про те, як змінювалися театральні костюми, фантазують, створюючи свої моделі, вигадують власні постановки, вчать грати в колективі, виражати себе за допомогою засобів мистецтва.

Картинна галерея.

Міні-музей природи - тут можуть бути представлені незвичайні, рідкісні об'єкти живої і неживої природи, різноманітні вироби з природного матеріалу. Такими експонатами можуть бути великі шишки, насіння рідкісного в нашій країні рослини, химерно вигнуті гілки і коріння, красиві природні і штучні камені, камені з відбитками давніх рослин і тварин, старі покинуті гнізда птахів і комах (наприклад, ос), пір'я.

«Військової доблесті і слави» та ін.

При визначенні змісту необхідно:

1. Заздалегідь підібрати різноманітні музейні експонати та їх кількість. Наприклад: для проведення виїзної експозиції «музейного скриньки» може знадобитися кілька предметів одного призначення (розписні ложки, свищики тощо).

2. Визначаючи тематику експозицій, дотримуватися правила «поступової зміни»: дещо для дітей залишається знайомим, а щось нове вноситься поетапно.

3. Якщо на початковому етапі немає різноманітності матеріалу - ні в якому разі не виставляйте його весь. Головне завдання музею в дошкільному закладі постійно підтримувати до нього живий інтерес вихованців і не допускати нудної одноманітності.

4. Обов'язково вибудовувати перспективу роботи музею. Не треба гнатися за активним оновленням матеріалів. Окремі теми і експонати будуть присутні у вашому музеї з певною циклічністю. Це пов'язано з особливостями виховного процесу ДНЗ: знайомство з окремими темами проходять у дошкільників поетапно, з додаваннями і ускладненням в залежності від віку.

Багатогранність світу – у розмаїтті міні-музеїв

Відомо, що вже у ранньому віці діти починають цікавитися предметним світом. Пізнання відбувається шляхом нагромадження чуттєвих вражень від речей, котрі оточують дитину. Радість пізнання й задоволення від споглядання є подібними явищами. Музей здатний збагатити дитину враженнями від нових, незнайомих предметів, які вона ніколи не бачила й не могла бачити у доступній їй дійсності. Це розвиває світогляд та уявлення про навколишній світ. В умовах систематичної роботи і методично правильної організації педагогічного процесу не тільки можливо, але і необхідно починати навчання музейному сприйняттю з раннього віку. При цьому неocenенно велика роль міні-музею у приміщенні групи, його величезні можливості для прилучення до світу музейних цінностей.

Саме в дошкільному віці діти отримують перші відомості про різні предмети і явища оточуючого світу, вбирають повагу до свого міста, до Батьківщини, дізнаються багато нового і цікавого про їхнє минуле та сьогодення. Тому надзвичайно важливо в цей період сформувати навколо дитини розвивальне середовище, розвинути до неї естетичне ставлення; підготувати дошкільника не стільки інформаційно, скільки емоційно до сприйняття музейних експонатів.

Таким чином, використання музейної педагогіки сприяє соціалізації дітей, готує дошкільнят до шкільного життя.